

§ 13

Samrådsförslag till ny översiktsplan för Stockholm Remissvar

Stadsdelsnämndens beslut

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som svar till stadsbyggnadskontoret på remissen
2. Paragrafen justeras omedelbart

Ärendet

Stockholm behöver bygga mycket nya bostäder för att tillgodose en växande befolkning och samrådsförslaget till en ny översiktsplan anger riktlinjerna för en hållbar stadsutveckling kopplat till detta. Särskild fokus ligger på social hållbarhet med ambitioner att skapa en sammanhållen stad med jämnt fördelade resurser. En tydlig skillnad mot gällande översiktsplan, Promenadstaden, är att man har gått ifrån en flerkärning stadsstruktur till en mer sammanhållen stad där man strävar efter att bygga samman områden.

Förvaltningen ställer sig positiv till mycket av det som framhålls i översiktsplanen, men har vissa synpunkter och medskick som bör beaktas vid stundande revideringsarbete.

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 19 januari 2017.
Dnr. 1.5.3.-693/2016.

Beslutsgång

Ordföranden ställde framställda förslag till beslut mot varandra och fann att nämnden beslutat enligt förvaltningens förslag.

Yrkanden

Ordföranden Ulf Walther m.fl. (S), ledamöterna Fotios Stathis m.fl. (MP), Lars Sterneby (V) yrkade bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Vice ordföranden Gustav Johansson m.fl. (M) yrkade bifall till eget förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Från en enig nämnd

”Översiktsplanen är ett mycket viktigt dokument som bidrar att vår stad kan planeras på långsiktigt hållbart sätt. Vi partier i stadsdelsnämnden har olika åsikter om planen och hur den kan förbättras, men har också kunnat enats om vissa gemensamma ståndpunkter som i första hand berör vår egen stadsdel.

Söderort lider brist på arbetsplatser. Flera större företag har flyttat (ex Ericsson och Telia) samtidigt som tusentals bostäder planeras. Pendlingen in till city och till norra Stockholm ökar. Risker finns att våra stadsdelar i söderort utvecklas till områden man sover och lever i, men jobbar i andra delar av staden. För att skapa ett mer hållbart Stockholm, där människor kan arbeta, leva och bo i närområdet, behöver fler arbetsplatser skapas i söderort. Möjligheten finns att t ex utveckla Globen-Gullmarsplansområdet med betydligt fler attraktiva kontorsytor, särskilt om det vore möjligt att överdäcka delar av Nynäsvägen. Detsamma rör de insomnade planerna på Älvsjö/Örby, som är ett område nära city med utmärkta kommunikationer vid Älvsjö som bör kunna vara attraktivt inte bara för bostäder och rekreation, utan även för arbetsplatser.

Enskede-Årsta-Vantör tillhör de stadsdelar som växer allra mest de närmaste åren. När stadsdelen växer bör stor hänsyn tas till befintlig struktur men samtidigt bör de väghinder som skiljer stadsdelar åt, byggas bort. När Årstafältet bebyggs kommer Östberga och Årsta på ett naturligare sätt knytas ihop. I dag begränsar Nynäsvägen kontakterna mellan Enskede och Enskededalen. Kan delar av Nynäsvägen däckas över och förses med både bostäder, arbetsplatser och ytor för rekreation, skulle stadsdelarna på ett naturligt sätt integreras med varandra. Andra möjligheter till överdäckning för att utveckla vår stadsdel med fler bostäder och arbetsplatser är Huddingevägen från Juliaborg mot Älvsjömässan i samband med att Älvsjö/Örby utvecklas, området kring Östberga, såväl mot återvinningsstationen som mot Årstafältet. I en förtätad stad där breda vägar kommer att smalnas av, såsom Johanneshovsvägen eller tät stad byggas nära, ex Örbyleden, är det viktigt att säkerställa att utryckningsfordon kan ta sig fram smidigt. Överdäckningar eller nedgrävningar av vägar är dessutom kostsamma och behöver därför föregås av ordentliga finansieringsstudier där exempelvis en blandning av

grönkompensationspengar, intäkter från fastighetsförsäljning och värdet i sig av en satsning på rekreationsytor kan beaktas.

I en framtid behöver också kommunikationerna utvecklas. För Östberga och den kommande stadsdelen Årstafältet är det viktigt att denna fråga bevakas särskilt noga. Sverigeförhandlingen utreder för närvarande en förlängning av tunnelbanan till området. Ett annat alternativ är att en gren av tvärbanan förbindas med Älvsjö där den kan knytas ihop med kommande spårväg syd. På så sätt skulle kommunikationerna stärkas och möjligheterna att utveckla områdena ytterligare förstärkas. För Ösbergaborna, som länge lidit av dåliga kommunikationer, skulle denna förbindelse vara ett lyft.

När vår stadsdel blir tätare fyller grönområden och parker en allt viktigare funktion där fler människor kommer att använda dessa. De gröna kilarna som är så viktiga för Stockholms biologiska mångfald och finns nära Stockholms stadskärna behöver definieras och förtydligas så dess vikt belyses i översiktsplanen.

Framtida utbyggnadsområden, ex Hagsätra och Älvsjö, gränsar mot andra kommuner. Bättre samarbete mellan kommuner behövs för att exempelvis säkerställa kommunikationer, god stadsbyggnad och planering för grönområden över kommungränser.”

Särskilt uttalande

Ledamoten Peter Backlund (L)

”Förslaget till en ny Översiktsplan (ÖP) för Stockholm är i huvudsak väl utformat. Mycket av det som nämns i samrådsförslaget är frågor som Liberalerna och Alliansen länge drivit. Med det sagt har vi ett antal synpunkter som vi anser att en ny Översiktsplan tydligare borde förhålla sig till.

Liberalerna är ett parti som tar ansvar för ett kraftfullt byggande i Stockholm, och det råder inga tvivel om att vi måste bygga mycket under en lång tid framöver, men om man vill bygga mycket måste man också bygga bra. Risken med att bygga väldigt många bostäder på en gång är nämligen att viktiga projekt slutar på ett stadsbyggnadsmässigt dåligt sätt. Ett exempel på detta är miljonprogrammets byggboom.

Liberalerna anser därför att det är viktigt att Stockholms fortsatta planering sker utefter en områdesplanering. Goda lokala områdesplaner, som noga analyserat det aktuella områdets landskapsmässiga och kulturhistoriska förutsättningar och som på ett strukturerat och inkluderande sätt tagit till sig lokalbefolkningens kunskap om att leva i området, ger rätt förutsättningar för en stadsutveckling som håller i minst hundra år. Områdesplaner är ett annat sätt att planera nybyggnation än de förtätningar som ofta skett utan en genomtänkt strategi i många av våra ytterstadsdelar. De utgör en god grund för att göra större, mindre detaljerade detaljplaner. Den största fördelen med områdesplanerna är att de ger goda förutsättningar för att planera in all samhällelig infrastruktur så som skolor, förskolor, äldreboende och idrottsytor i takt med att staden växer. Översiktsplanen behöver bli tydligare i vad som är prioriterat i de olika områdena. Tex genom att ange hur Arkitektur Stockholm och Stockholms byggnadsordning ska nyttjas i dessa områden. Ett konkret exempel på när ÖP behöver ge vägledning för stadsutvecklingen är i fallet av trädgårdsstädernas av/utveckling -som pågår utan någon genomtänkt strategi.

En attraktiv, spännande och levande stadsmiljö handlar nämligen inte om enskilda byggnader utan om samspelet mellan alla de byggnaderna som tillsammans utgör staden. Stockholm ska växa genom att vi bygger vidare på det som fungerar – det som skapar en tät, levande, grön och attraktiv stad. Innerstadens täta kvartersstruktur ska kompletteras, bland annat med fler bostäder i cityområdet, och tillåtas att växa utanför tullarna. Ytterstaden områden behöver bli tätare och mer funktionsblandade för att därmed förbättra underlaget för kaféer, restauranger, andra kommersiella lokaler, samhällsservice samt utbyggd kollektivtrafik. Med en genomtänkt planering kan ytterstaden förtätas på ett sätt som skapar många nya bostäder och arbetsplatser, samtidigt som ytterstadsområdenas karaktär och gröna värden beaktas.

I dag pendlar många från söderort och västerort till norrort eller city där arbetsplatserna finns. En hållbar stadsutveckling innebär att fler attraktiva arbetsplatser, exempelvis i form av nya kontorsfastigheter, också måste skapas i de områden där sådana saknas samtidigt som det byggs fler bostäder. Ett sådant område skulle kunna vara Gullmarsplan-Globen där utrymme finns för både fler bostäder och arbetsplatser. Stockholms stad måste också fortsätta med att flytta ut

förvaltningar och bolag till ytterstaden. En levande och välfungerande stad förutsätter att alla stadsdelar har en bra blandning av bostäder och arbetsplatser. Genom att flytta ut stadens verksamheter minskar lokalkostnaderna och underlaget för service och verksamheter ökar i ytterstadens stadsdelar. Det blir också möjligt att omvandla tomställda lokaler i innerstaden till bostäder.

Stadens bostadsbyggande måste också planeras för att möta alla stockholmares olika behov. Stadens utveckling ska därför vägledas av målsättningen om en god blandning av upplåtelseformer i hela staden, inbegripandes hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter, studentbostäder, småhus, radhus och villor. Det betyder att staden i områden som domineras av bostadsrätter ska verka för att det byggs fler hyresrätter, och *vice versa* verka för att det i områden som domineras av hyresrätter byggs fler bostadsrätter. Vi ser en oroande utveckling av miljonprogramliknande strukturer, t ex när Stockholmshus placeras i stora områden, t ex i Tensta, Farsta/Larsboda, Solberga.

En bygga en tätare stad borgar även för en hållbar stad. Genom att ha sina funktioner samlade kan staden göra ett rikt och varierat utbud tillgängligt för alla. Här finns bra underlag för kollektivtrafik, goda förutsättningar för hög energieffektivitet och dessutom tar man delvis redan använd mark i anspråk när man bygger nytt. När Stockholm växer kommer dock vissa grönområden behöva tas i anspråk för nya bostäder, arbetsplatser, service och infrastruktur. Dagens gröna struktur kommer att förändras, inte minst i ytterstaden. Det ställer höga krav på en genomtänkt planering och att man tar vara på möjligheter att utveckla och förbättra parker och naturområden, så att de kan möta framtidens behov. Stadens naturreservat ska respekteras.

Stadsutvecklingen och planeringen av kollektivtrafik måste vidare i högre grad samverka. När nya stadsutvecklingsområden byggs är det av stor vikt att staden tidigt involverar landstingets trafiknämnd, så att ny kollektivtrafik redan kan finnas på plats när människor flyttar in. Och när vi bygger i redan befintliga bostads- och arbetsområden är det av stor vikt att bebyggelsen, i högsta möjliga mån, lokaliseras till lägen med bra kollektivtrafik. Samarbetet mellan staden och landstinget bör därför både stärkas och utvecklas på detta område.

En tät stad förbättrar även förutsättningarna för den levande staden. En funktionsblandad bebyggelse med bostäder, arbetsplatser, handel

och kultur ger en attraktiv stadsmiljö och befolkningstätheten ser till att verksamheterna går runt. Vad det gäller stadsmiljön måste ambitionen vara att skapa attraktiva och varierande boendemiljöer i hela staden, med närhet till torg, parker, levande gatustråk och samhällsservice.

Stockholm behöver också utvecklas till en mer sammankopplad stad. Idag isoleras framförallt ytterstadsområdena effektivt från varandra av breda trafikleder eller otillgängliga naturområden. Det måste bli enklare att röra sig mellan olika stadsdelar, och vi måste därför förbättra framförallt gångstråk, cykelvägar och kollektivtrafikförbindelser mellan stadsdelarna. Fler stadsdelar bör även byggas ihop i syfte att öka tillgängligheten, tryggheten, den sociala integrationen, det naturliga flödet och det ekonomiska utbytet mellan områdena. När områden växer samman erbjuds även möjligheterna till att skapa nya attraktiva stadsmiljöer och offentliga rum.

Med miljonprogramområdenas sovande struktur och brist på stadsgator följer en känsla av otrygghet när det blir mörkt. Att bygga en tätare stad innebär också att Stockholm blir tryggare. Det är vidare viktigt med ett tydligt jämställdhetsperspektiv i stadens trygghetsarbete, inte minst när det gäller utomhusmiljön. Varken kvinnor eller män ska känna otrygghet eller rädsla för att utsättas för brott. Detta måste beaktas vid utformningen av våra gemensamma miljöer.

Staden behöver också bli bättre på att se till att även sådan infrastruktur som inte utgörs av gator, spår, bostäder, arbetsplatser och kommersiella lokaler byggs ut för att klara av framtida behov. Det rör sig exempelvis om ytor för spontanidrott, idrottshallar, bibliotek, förskolor, skolor och parker. Vi kan inte enbart bygga bostäder, vi måste bygga stad. I dag fungerar inte planeringen av dessa funktioner, översiktsplanen måste därför bli mera konkret i dessa avseenden.

Stockholm är en av världens vackraste städer. Här finns unika värden i den genom århundraden framväxta stadsmiljön och samspelet mellan vattnet och stadens höjder är en oundgänglig del i det som gör Stockholm så vacker och trivsamt. Stockholms vatten och grönska hör till de mest älskade värdena hos dem som bor i staden. Det ska vi vara rädda om. Kulturmiljöerna har en stark ställning i många

stockholmares medvetande och bidrar starkt till stadens attraktivitet.

Stockholm har många vackra, välplanerade och uppskattade villa- och radhusområden. Dessa områden utgör en mycket viktig del av stadens attraktivitet. Både som gröna, lummiga lungor och som boende med andra värden än i stenstaden. Varje komplettering med ny bebyggelse och förtätning i trädgårdsstaden måste därför noga bedömas utifrån en rad olika faktorer, inte minst hur de arkitektoniska värdena i omgivande bebyggelse påverkas och hur det nya huset påverkar områdets karaktär.

Vattnet och de naturliga höjdskillnaderna utgör en stor del av stadens själ. Utblickarna över de historiska delarna av staden får inte byggas för. Med god arkitektonisk utformning vill vi bygga högt där det passar och fungerar, men vi måste samtidigt inse att det varken är effektivt, lämpligt eller önskvärt överallt. Vi anser därför att Stockholms byggnadsordning och Arkitektur Stockholm ska få en högre status i kommande Översiktsplan än i samrådshandlingen.

Att bygga stad är i högsta grad en kvalitetsfråga. Förutom att utveckla staden och investera i framtiden kan nyproduktionen användas som verktyg för att korrigera tidigare misstag. Används den på fel sätt skapar vi istället nya. En genomtänkt stadsutvecklingsstrategi möter därför det ständigt ökande behovet av bostäder, arbetsplatser och infrastruktur samtidigt som den alltid har för ögonen behovet av att vi bygger en långsiktigt hållbar, levande, attraktiv och trivsamt stad. Risken är annars att vi bygger miljöer som i framtiden kan visa sig vara både oattraktiva, ineffektiva, otrygga och oekonomiska. Det gynnar ingen, allra minst stockholmarna. Detta måste även Översiktsplanen ta fasta på.”

Reservation

Vice ordföranden Gustav Johansson, ledamoten Jonas Nilsson, tjänstgörande ersättaren Björn Wredberg alla (M) reserverade sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget;

Stadsdelsnämnden beslutar följande:

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut

att därutöver anföra följande:

Vi anser i likhet med miljöförvaltningen att förslaget till en ny översiktsplan (ÖP) för Stockholm har en bra inriktning. Mycket av det som nämns i samrådsförslaget är frågor som Alliansen länge drivit.

Avvägningen att en stor andel av regionens kommande bostadsbyggande bör ske i Stockholms stad, med god tillgång till kollektivtrafik och annan samhällsservice är vi i likhet med förvaltningen mycket positiva till.

Att bygga staden inifrån och ut med fokus på tät, varierad bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen är stadsbyggnadsprinciper vi länge arbetat för och det är därför glädjande att det återfinns i samrådsförslaget. Vi instämmer dock i miljöförvaltningens kritik om att det i ÖP saknas en tydlig inriktning vad gäller att hålla hög exploateringsgrad i kollektivtrafiknära lägen.

Översiktsplanens ambitioner med en mer blandad bebyggelse där staden ska verka för att stadsdelar med ett ensidigt utbud av upplåtelseformer ska ges större blandning är ett lovvärt initiativ. Vi ställer oss kritiska till miljöförvaltningens inställning till att staden bör vara ”mycket restriktiv” med att planera för radhus och villor.

När det gäller *områdesplanering* som nämns i ÖP finns det många miljömässiga fördelar och stora möjligheter för förvaltningarna att samarbeta bättre. I det avseendet instämmer vi med miljöförvaltningens synpunkter att många miljöfrågor som exempelvis dagvattenhantering och grönstruktur förutsätter planering över större områden.

Glädjande är även att ÖP föreslår en omvandling av flera trafikleder i Stockholm till stadsboulevarder. Dock ställer vi oss skeptiska till miljöförvaltningens rekommendationer att dessa genomgående bör ske i form av lamellbebyggelse. Vi anser att en utredning kring planering och exploatering av dessa trafikleder bör ske snarast, och inte som ÖP föreslår det på längre sikt. Detsamma gäller för överdäckningar av trafikleder, där översiktsplanen förefaller kyligt inställd. Vi menar å andra sidan att det är ett konstruktivt sätt att utnyttja så mycket utrymme som möjligt för att bygga ihop staden där järnväg, spår eller vägar separerar områden.

Stockholms luftkvalitet är redan idag ett stort problem. Och utformar vi inte staden på rätt sätt, såsom miljöförvaltningen poängterar, riskerar problemet bara att bli större. Utöver att vara en oerhört viktig del för Stockholmarens välbefinnande, är luftkvaliteten i staden även viktig för att kunna bygga nya bostäder. På exempelvis Valhallavägen har vi sett att det sedan länge planerade

bostadsbyggandet har stoppats, just på grund av den dåliga luftkvaliteten. Detta är såklart inte hållbart i en stad som växer i rekordtakt. Därför vill vi att regeringen ger Stockholm de verktyg som behövs för att möta problemen. Ett lokalt beslutsfattande över trängselskatten skulle kunna vara ett steg på vägen. I väntan på detta bör Stockholm ges möjligheten att införa särskilda miljözoner där luften är som sämst. Det är dock viktigt att en sådan möjlighet först föregås av noggranna lokala utredningar och att kostnaderna tydligt kan motiveras av miljö- och hälsoskäl.

Att Stockholm växer råder det få tvivel om. Frågan är bara hur. Därför hade vi önskat att ÖP innehöll mer om hur höga hus och tät bebyggelse effektivt sparar grönområden och möjliggör för nya grönområden att anläggas.

Vi vill även poängtera och synliggöra att det i översiktsplanen helt saknas ambitioner på fler miljöprofils eller miljöspetsområden i Stockholm, vilket vi ställer oss kritiska till.

Slutligen vill vi likt miljöförvaltningen poängtera vikten av att Älvsjöskogens naturreservat och pendelcykelstråken bör framgå i kartan över stadsutvecklingsmöjligheter i översiktsplanen.” Översiktsplanen är ett mycket viktigt dokument som bidrar att vår stad kan planeras på långsiktigt hållbart sätt. Vi partier i stadsdelsnämnden har olika åsikter om planen och hur den kan förbättras, men har också kunnat enats om vissa gemensamma ståndpunkter som i första hand berör vår egen stadsdel.

Söderort lider brist på arbetsplatser. Flera större företag har flyttat (ex Ericsson och Telia) samtidigt som tusentals bostäder planeras. Pendlingen in till city och till norra Stockholm ökar. Risker finns att våra stadsdelar i söderort utvecklas till områden man sover och lever i, men jobbar i andra delar av staden. För att skapa ett mer hållbart Stockholm, där människor kan arbeta, leva och bo i närområdet, behöver fler arbetsplatser skapas i söderort. Möjligheten finns att t ex utveckla Globen-Gullmarsplansområdet med betydligt fler attraktiva kontorsytor, särskilt om det vore möjligt att överdäcka delar av Nynäsvägen. Detsamma rör de insomnade planerna på Älvsjö/Örby, som är ett område nära city med utmärkta kommunikationer vid Älvsjö som bör kunna vara attraktivt inte bara för bostäder och rekreation, utan även för arbetsplatser.

Enskede-Årsta-Vantör tillhör de stadsdelar som växer allra mest de närmaste åren. När stadsdelen växer bör stor hänsyn tas till befintlig struktur men samtidigt bör de väghinder som skiljer stadsdelar åt, byggas bort. När Årstafältet bebyggs kommer Östberga och Årsta på ett naturligare sätt knytas ihop. I dag begränsar Nynäsvägen kontakterna mellan Enskede och Enskededalen. Kan delar av Nynäsvägen däckas över och förses med både bostäder, arbetsplatser och ytor för rekreation, skulle stadsdelarna på ett naturligt sätt integreras med varandra. Andra möjligheter till överdäckning för att utveckla vår stadsdel med fler bostäder och arbetsplatser är Huddingevägen från Juliaborg mot Älvsjömässan i samband med att Älvsjö/Örby utvecklas, området kring Östberga, såväl mot återvinningsstationen som mot Årstafältet. I en förtätad stad där breda vägar kommer att smalnas av, såsom Johanneshovsvägen eller tät stad byggas nära, ex Örbyleden, är det viktigt att säkerställa att utryckningsfordon kan ta sig fram smidigt. Överdäckningar eller nedgrävningar av vägar är dessutom kostsamma och behöver därför föregås av ordentliga finansieringsstudier där exempelvis en blandning av grönkompensationspengar, intäkter från fastighetsförsäljning och värdet i sig av en satsning på rekreationsytor kan beaktas.

I en framtid behöver också kommunikationerna utvecklas. För Östberga och den kommande stadsdelen Årstafältet är det viktigt att denna fråga bevakas särskilt noga. Sverigeförhandlingen utreder för närvarande en förlängning av tunnelbanan till området. Ett annat alternativ är att en gren av tvärbanan förbindas med Älvsjö där den kan knytas ihop med kommande spårväg syd. På så sätt skulle kommunikationerna stärkas och möjligheterna att utveckla områdena ytterligare förstärkas. För Ösbergaborna, som länge lidit av dåliga kommunikationer, skulle denna förbindelse vara ett lyft.

När vår stadsdel blir tätare fyller grönområden och parker en allt viktigare funktion där fler människor kommer att använda dessa. De gröna kilarna som är så viktiga för Stockholms biologiska mångfald och finns nära Stockholms stadskärna behöver definieras och förtydligas så dess vikt belyses i översiktsplanen.

Framtida utbyggnadsområden, ex Hagsätra och Älvsjö, gränsar mot andra kommuner. Bättre samarbete mellan kommuner behövs för att exempelvis säkerställa kommunikationer, god stadsbyggnad och planering för grönområden över kommungränser.

Ersättaryttrande

Ersättaren Claes Karlsson (Kd) instämde i det särskilda uttalande från den eniga nämnden.